Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

1. august 2025*

Eelotsusetaotlus – Makseteenused siseturul – Direktiiv 2007/64/EÜ – Artikli 56 lõike 1 punkt b – Makseteenuse kasutaja kohustus teatada „liigse viivituseta“ makseteenuse pakkujale makseviisi kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest – Artikkel 58 – Autoriseerimata maksetehingust teatamine – Sellise tehingu vigade kõrvaldamine makseteenuse pakkuja poolt, mis sõltub teenuse kasutaja kohustusest teatada tehingust „liigse viivituseta ning hiljemalt 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva“ – Artiklid 60 ja 61 – Makseteenuse pakkuja ja maksja vastav vastutus autoriseerimata maksetehingu korral – Järjestikused autoriseerimata maksetehingud, mis järgnevad makseviisi kadumisele, varastamisele, väärkasutamisele või autoriseerimata kasutamisele – Viivitusega teatamine, mis oli ettekavatsemata ja ei olnud tingitud raskest hooletusest – Tagasimakse saamise õiguse ulatus

Kohtuasjas C-665/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour de cassationi (Prantsusmaa kassatsioonikohus) 8. novembri 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. novembril 2023, menetluses

IL

versus

Veracash SAS,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president I. Jarukaitis (ettekandja), kohtunikud N. Jääskinen, A. Arabadjiev, M. Condinanzi ja R. Frendo,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Veracash SAS, esindaja: *avocat* R. Froger,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

– Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard ja T. Lechevallier,

– Tšehhi valitsus, esindajad: J. Očková, M. Smolek ja J. Vláčil,

– Euroopa Komisjon, esindajad: C. Auvret ja G. Goddin,

olles 9. jaanuari 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiivi 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2007, L 319, lk 1; parandus ELT 2009, L 187, lk 5) artikleid 56, 58, 60 ja 61.

2 Taotlus on esitatud vaidluses füüsilise isiku ILi ja äriühingu Veracash SAS vahel seoses keeldumisega maksta tagasi sularaha väljamaksed, mis toimusid ilma ILi autoriseeringuta, põhjusel, et nendest teatamisega oli viivitatud.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2007/64 põhjendustes 31–35 oli märgitud:

„(31) Autoriseerimata või väära maksetehingu riskide ja tagajärgede vähendamiseks peaks makseteenuse kasutaja teatama makseteenuse pakkujale nii kiiresti kui võimalik väidetavalt autoriseerimata või väärast maksetehingust, tingimusel et makseteenuse pakkuja on täitnud oma teavitamiskohustuse vastavalt käesoleva direktiivile. Kui makseteenuse kasutaja peab teavitamise tähtpäevast kinni, peaks tal olema võimalik neid nõudeid esitada siseriikliku õiguse kohase aegumistähtaja jooksul. Käesolev direktiiv ei mõjuta muid makseteenuse kasutajate ja makseteenuse pakkujate vahelisi nõudeid.

(32) Et makseteenuse kasutajal oleks stiimul teatada oma teenuse pakkujale liigse viivituseta igast makseviisi vargusest või kaotamisest ning seega vähendada autoriseerimata maksetehingute riski, peaks kasutaja vastutama üksnes piiratud summa eest, välja arvatud juhul, kui makseteenuse kasutaja on kasutanud pettust või tegemist on tõsise hooletusega. Peale selle, kui kasutaja on makseteenuse pakkujale teatanud, et tema makseviisi võidi väärkasutada, ei peaks kasutajalt nõudma nende edasiste kahjude kandmist, mis tulenevad selle makseviisi autoriseerimata kasutamisest. […]

(33) Et hinnata makseteenuse kasutaja võimalikku hooletust, tuleb arvesse võtta kõiki asjaolusid. Väidetava hooletuse tõendeid ja selle raskusastet tuleks hinnata vastavalt siseriiklikule õigusele. Makseviisi pakkumise ja kasutamisega seonduvaid lepingutingimusi ja nõudeid, mis suurendavad tarbija tõendamiskohustust või vähendavad väljaandja tõendamiskohustust, tuleks käsitada kehtetutena.

(34) Liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada eespool nimetatutest leebemaid eeskirju, et säilitada olemasolevat tarbijakaitse taset ning suurendada usaldust elektrooniliste makseviiside ohutu kasutamise suhtes. […] Liikmesriikidel peaks olema lubatud vähendada maksja vastutust või maksja vastutusest täielikult vabastada, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel.

(35) Tuleks sätestada kahju jagamine autoriseerimata maksetehingute puhul. Tarbijateks mitteolevate makseteenuse kasutajate suhtes tuleks kohaldada erinevaid sätteid, kuna sellistel kasutajatel on tavaliselt võimalik paremini hinnata pettuse riski ja võtta tasakaalustavaid meetmeid.“

4 Direktiivi artiklis 4 olid järgmised määratlused:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

5) „maksetehing“ – maksja või saaja algatatud raha sissemakse, ülekandmine või väljanõudmine, mis ei olene makse aluseks olevatest mis tahes kohustustest maksja ja saaja vahel;

[…]

7) „maksja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes on maksekonto haldaja ja kes teeb maksekäsundi antud maksekontolt makse tegemiseks või kui maksekontot ei ole, füüsiline või juriidiline isik, kes teeb maksekäsundi;

[…]

10) „makseteenuste kasutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab makseteenust maksja või saaja või mõlemana;

[…]

16) „maksekäsund“ – makseteenuse pakkujale maksja või saaja antud juhis maksetehingu täitmiseks;

[…]

23) „makseviis“ – makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahel kokku lepitud isikustatud seade (seadmed) ja/või toimingute kogum, mida makseteenuse kasutaja kasutab maksekäsundi algatamiseks;

[…]“.

5 Direktiivi IV jaotises „Õigused ja kohustused seoses makseteenuste osutamise ja kasutamisega“ oli viis peatükki. IV jaotise 1. peatükk „Ühissätted“ sisaldas artiklit 51, milles täpsustati IV jaotise reguleerimisala. Artiklit 51 lõikes 1 oli sätestatud:

„Kui makseteenuse kasutaja pole tarbija, võivad osapooled kokku leppida, et […] artikleid 59, 61, 62, 63, 66 ja 75 ei kohaldata täielikult või osaliselt. Osapooled võivad samuti kokku leppida aja, mis erineb artiklis 58 sätestatust.“

6 Direktiivi IV jaotise 2. peatükk „Maksetehingute autoriseerimine“ sisaldas artikleid 54–63. Artikli 56 „Makseteenuse kasutaja kohustused seoses makseviisidega“ lõikes 1 oli sätestatud:

„Makseteenuse kasutajal, kellel on õigus makseviisi kasutada, on järgmised kohustused:

[…]

b) teatab makseteenuse pakkujale või pakkuja määratud üksusele liigse viivituseta, kui ta on saanud teadlikuks makseviisi kadumisest, varastamisest või väärkasutamisest või selle autoriseerimata kasutamisest.“

7 Direktiivi 2007/64 artiklis 57 „Makseteenuse pakkuja kohustused seoses makseviisidega“ oli sätestatud:

„1. Makseviisi väljaandval makseteenuse pakkujal on järgmised kohustused:

[…]

c) tagada igal ajal kohaste vahendite olemasolu, et makseteenuse kasutaja saaks esitada teatise artikli 56 lõike 1 punkti b kohaselt […]; ning

d) takistada makseviisi mis tahes kasutamist pärast teatise esitamist artikli 56 lõike 1 punkti b kohaselt.

2. Makseteenuse pakkuja kannab riski seoses maksjale makseviisi saatmisega või makseviisi mis tahes isikustatud turvaelemendi saatmisega.“

8 Direktiivi artiklis 58 „Autoriseerimata või väärast maksetehingust teatamine“ oli sätestatud:

„Makseteenuse kasutajal on õigus nõuda makseteenuse pakkujalt vigade kõrvaldamist üksnes juhul, kui ta pärast nõude esitamise aluseks olevast autoriseerimata või vääralt täidetud maksetehingust […] teadlikuks saamist teatab sellest oma makseteenuse pakkujale liigse viivituseta ning hiljemalt 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui makseteenuse pakkuja ei esitanud teavet selle makstehingu kohta või ei teinud seda teavet kättesaadavaks kooskõlas III jaotisega[, mis reguleerib tingimuste läbipaistvust ja nõudeid makseteenusega seotud teabe kohta].“

9 Direktiivi artikkel 59 „Tõendid maksetehingute autentimise ja täitmise kohta“ oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid nõuavad, et kui makseteenuse kasutaja väidab, et täidetud maksetehing ei olnud autoriseeritud või et maksetehingut ei täidetud nõuetekohaselt, peab tema makseteenuse pakkuja esitama tõendid selle kohta, et maksetehing oli autenditud, korrektselt dokumenteeritud, kajastatud kontodes ning seda ei ole mõjutanud tehniline rike ega mõni muu puudujääk.

2. Kui makseteenuse kasutaja väidab, et ta ei olnud autoriseerinud täidetud maksetehingut, ei piisa tingimata üksnes asjaolust, et makseteenuse pakkuja on dokumenteerinud makseviisi kasutamise, et tõendada, et maksja autoriseeris maksetehingu või tegutses ta pettuse teel või ei täitnud ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel üht või mitut artiklist 56 tulenevat kohustust.“

10 Direktiivi artikli 60 „Makseteenuse pakkuja vastutus autoriseerimata maksetehingute korral“ lõikes 1 oli ette nähtud:

„Ilma et see piiraks artikli 58 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et makseteenuse pakkuja maksab autoriseerimata maksetehingu puhul maksjale viivitamata tagasi autoriseerimata maksetehingu summa ning, kui see on kohaldatav, taastab debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui autoriseerimata maksetehing ei oleks toimunud.“

11 Direktiivi 2007/64 artiklis 61 „Maksja vastutus autoriseerimata maksetehingu korral“ oli sätestatud:

„1. Erandina artiklist 60 kannab maksja kuni 150 euro ulatuses autoriseerimata maksetehingutega seotud kahjusid, mis on tekkinud seoses kaotatud või varastatud makseviisi kasutamisega või seoses maksja isikustatud turvaelementide avalikuks muutumisest põhjustatud makseviisi väärkasutamisega.

2. Maksja kannab kõik autoriseerimata tehingutega seotud kahjud, kui need on tekkinud tema pettuse teel tegutsemise või tema ettekavatsetud või raske hooletuse tõttu ühe või mitme artiklist 56 tuleneva kohustuse mittetäitmise tulemusel. Sellistel juhtudel ei kohaldata käesoleva artikli lõikes 1 osutatud maksimaalset summat.

3. Kui maksja ei ole tegutsenud pettuse teel ega ettekavatsetult mitte täitnud artiklist 56 tulenevaid kohustusi, võivad liikmesriigid vähendada käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 sätestatud vastutust, võttes eelkõige arvesse makseviisi isikustatud turvaelementide laadi ning selle kaotamise, varastamise või väärkasutamise asjaolusid.

4. Maksja ei kanna mingeid finantstagajärgi, mis tulenevad kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisi kasutamisest pärast seda, kui ta on kooskõlas artikli 56 lõike 1 punktiga b teavitanud oma makseteenuse pakkujat, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel.

5. Kui makseteenuse pakkuja ei taga igal ajal asjakohaste vahendite olemasolu kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisist teatamiseks, nagu on nõutud artikli 57 lõike 1 punkti c alusel, ei ole maksja vastutav selle makseviisi kasutamisest tulenevate finantstagajärgede eest, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel.“

12 Direktiivi artiklis 62 olid esitatud reeglid, mis puudutavad „[s]aaja poolt või kaudu algatatud maksetehingute tagasimaks[eid]“, selle artiklis 63 käsitleti aga „maksetehingute tagasimaksete taotlus[i]“.

13 Direktiiv 2007/64 tunnistati kehtetuks ja asendati alates 13. jaanuarist 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiviga (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2015, L 337, lk 35), vastavalt direktiivi 2015/2366 artiklile 114.

Prantsuse õigus

14 Rahandus- ja finantsseadustiku (code monétaire et financier) redaktsioonis, mis tuleneb 15. juuli 2009. aasta määrusest nr 2009-866 makseteenuste osutamise ja makseasutuste asutamise tingimuste kohta (*JORF*, 16.7.2009, tekst nr 13; parandused *JORF*, 25.7.2009, tekst nr 18) (edaspidi „rahandus- ja finantsseadustik“), on artiklis L. 133-17 sätestatud:

„I – Makseteenuse kasutaja teatab makseinstrumendi blokeerimiseks makseteenuse pakkujale või pakkuja määratud üksusele liigse viivituseta, kui ta on saanud teadlikuks makseinstrumendi või sellega seotud andmete kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest.

[…]“.

15 Selle seaduse artikli L. 133-18 esimeses lõigus on sätestatud järgmist:

„Makseteenuse pakkuja maksab autoriseerimata maksetehingu puhul, millest kasutaja on artiklis L. 133-24 sätestatud tingimustel teatanud, maksjale viivitamata tagasi autoriseerimata maksetehingu summa, ning kui see on asjakohane, taastab debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui autoriseerimata maksetehing ei oleks toimunud.“

16 Sama seadustiku artiklis L. 133-19 on sätestatud:

„I. – Makseinstrumendi kaotamisest või vargusest tuleneva autoriseerimata maksetehingu korral kannab maksja enne artiklis L. 133-17 sätestatud teabe esitamist kõnealuse makseinstrumendi kasutamisest põhjustatud kahjusid kuni 150 euro ulatuses.

Maksja ei vastuta siiski autoriseerimata maksetehingu puhul, mis on tehtud ilma isikustatud turvaelementi kasutamata.

II. – Maksja ei vastuta, kui autoriseerimata maksetehing tehti makseinstrumendi või sellega seotud andmete väärkasutamise teel ilma maksja teadmata.

Samuti ei vastuta ta makseinstrumendi võltsimise korral, kui maksja makseinstrument oli autoriseerimata maksetehingu ajal tema valduses.

III. – Maksja ei kanna mingeid finantstagajärgi, kui makseteenuse pakkuja ei paku asjakohaseid vahendeid artiklis L. 133-17 sätestatud makseinstrumendi blokeerimiseks vajaliku teabe esitamiseks, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel.

IV. – Maksja kannab kõik autoriseerimata tehingutega seotud kahjud, kui need on tekkinud tema pettuse teel tegutsemise või ettekavatsetult või raske hooletuse tõttu artiklitest […] ja L. 133-17 tulenevate kohustuste mittetäitmise tulemusel.“

17 Sama seadustiku artiklis L. 133-24 on sätestatud:

„Makseteenuse kasutaja teavitab makseteenuse pakkujat liigse viivituseta ning hiljemalt 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva autoriseerimata või vääralt täidetud maksetehingust, muidu see õigus lõpeb, välja arvatud juhul, kui makseteenuse pakkuja ei esitanud teavet selle makstehingu kohta või ei teinud seda teavet kättesaadavaks […]

Pooled võivad otsustada käesoleva artikli sätetest kõrvale kalduda, välja arvatud juhul, kui kasutaja on füüsiline isik, kes tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud majandus- või kutsetegevusega.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 ILil on Veracashis kullakonto. See äriühing saatis 24. märtsil 2017 ILi aadressile uue väljavõtu- ja maksekaardi. Ajavahemikus 30. märtsist kuni 17. maini 2017 tehti sellelt kontolt igapäevaseid väljamakseid (edaspidi „põhikohtuasjas käsitletud väljamaksed“).

19 IL väitis, et ta ei olnud kaarti saanud ega neid väljamakseid autoriseerinud ning esitas tribunal de grande instance d’Évryle (Évry esimese astme kohus, Prantsusmaa), mis oli alates 1. jaanuarist 2020 tribunal judiciaire d’Évry (Évry esimese astme kohus), hagi Veracashi vastu väljamaksetele vastavate summade tagasimaksmise ja kahju hüvitamise nõudes.

20 Kuna tema hagi jäeti esimeses kohtuastmes osaliselt rahuldamata, esitas IL apellatsioonkaebuse cour d’appel de Paris’le (Pariisi apellatsioonikohus, Prantsusmaa), kes jättis selle 3. jaanuaril 2022 rahuldamata. Sarnaselt esimese astme kohtuga leidis apellatsioonikohus, et IL ei saanud viidata rahandus- ja finantsseadustiku artiklile L. 133-18, sest ta ei olnud põhikohtuasjas käsitletud väljamaksetest Veracashile teatanud „liigse viivituseta“ ja „viivitamatult“, vaid 23. mail 2017 ehk kaks kuud pärast esimest vaidlusalust väljamakset.

21 IL esitas seejärel kassatsioonkaebuse Cour de cassationile (Prantsusmaa kassatsioonikohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus. IL põhjendab kassatsioonkaebust kahe väitega, millest ühe väite esimene osa puudutab rahandus- ja finantsseadustiku artikli L. 133-24 rikkumist. Selles osas väidab IL, et cour d’appel de Paris (Pariisi apellatsioonikohus) rikkus seda artiklit L. 133-24, kui ta järeldas sisuliselt, et IL teatas põhikohtuasjas käsitletud väljamaksetest Veracashile viivitusega, kuna see teatamine toimus ligi kaks kuud pärast esimest vaidlusalust väljamakset, ehkki tema sõnul on pangakaardi kasutajal viidatud artikli L. 133-24 alusel selliseks teatamiseks aega 13 kuud pärast vaidlusaluse debiteerimise kuupäeva.

22 Veracash väidab seevastu, et nimetatud artiklis L. 133-24 on kehtestatud kaks tähtaega ja et 13 kuu pikkune tähtaeg on lõpptähtaeg. Ta lisab, et selle sätte ülesehitus nõuab, et teenuse kasutaja teataks kõrvalekaldest teada saades sellest viivitamatult oma teenusepakkujale.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et tema menetluses oleva vaidluse lahendus sõltub sellest, kas makseteenuse pakkuja võib keelduda autoriseerimata tehingu summa tagasimaksmisest, kui maksja on sellest tehingust küll teatanud enne, kui debiteerimise kuupäevast on möödunud 13 kuu pikkune tähtaeg, kuid on sellega viivitanud, ilma et see viivitus oleks olnud ettekavatsetud või tema raske hooletuse tagajärg.

24 Märkides, et rahandus- ja finantsseadustiku asjakohaseid sätteid tuleb tõlgendada kooskõlas direktiiviga 2007/64, mis tema menetluses olevale vaidlusele *ratione temporis* kehtib, võttes arvesse vaidluse aluseks olevate asjaolude kuupäeva, leiab see kohus, et direktiivi artikli 58 grammatiline tõlgendus, mida tema sõnul kinnitab selle põhjendus 31, võib tõepoolest viia järelduseni, et makseteenuste osutajal on õigus keelduda autoriseerimata maksetehingu summat tagasi maksmast pelgalt seetõttu, et makseteenuste kasutaja teatas talle tehingust viivitusega, isegi kui ta teatas sellest 13 kuu pikkuse tähtaja jooksul. Siiski on sellist tõlgendust raske ühitada direktiivi artikli 61 lõikega 2. Kui maksja makseteenuse pakkuja ei ole igal juhul kohustatud maksjale hüvitama sellise autoriseerimata maksetehingu summat, millest maksja on talle

viivitusega teatanud, muutub ebaoluliseks see, kas v oli ettekavatsetud või raske hooletuse tulemus, ehkki see säte koostoimes direktiivi artikliga 56 näeb ette, et tagasimaksmiskohustus on välistatud vaid nendel juhtudel.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib muu hulgas, et ehkki Euroopa Kohus tõlgendas 2. septembri 2021. aasta kohtuotsuses CRCAM (C-337/20, EU:C:2021:671) direktiivi 2007/64 artiklit 58, ei võtnud ta seisukohta tagajärgede kohta, mis tulenevad sellest, kui maksja ei täida oma kohustust teatada oma makseteenuse pakkujale liigse viivituseta, et ta sai teadlikuks autoriseerimata maksetehingust.

26 Sellega seoses esineb tõesti huvi julgustada maksjat olema hoolas oma makseteenuse pakkuja teavitamisel. Siiski on eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul direktiivi 2007/64 artikli 61 lõikes 2 märgitud, et Euroopa Liidu seadusandja ei kavatsenud karistada kõikvõimalikke hilinemisi, olenemata asjaoludest, võttes maksjalt täielikult tagasimakse saamise õiguse. Seetõttu kaldub ta seda direktiivi tõlgendama nii, et välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel või teatanud pärast 13 kuu pikkuse tähtaja möödumist, tohib maksjalt võtta õiguse, et talle makstakse tagasi autoriseerimata tehingute põhjustatud kahju, üksnes juhul, kui liigse viivituseta teatamine oleks võimaldanud seda kahju vältida, tingimusel, et teatamisega viivitamine oli ettekavatsetud või tulenes tema raskest hooletusest.

27 Nendel asjaoludel otsustas Cour de cassation (kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [2007/64] artikleid 56, 58, 60 ja 61 tuleb tõlgendada nii, et maksja kaotab õiguse autoriseerimata maksetehingu summa tagasimaksmisele, kui ta viivitas autoriseerimata maksetehingust oma makseteenuse pakkujale teatamisega, kuigi ta tegi seda 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas maksja õiguse tagasimaksmisele kaotamine sõltub sellest, kas teatamise hilinemine oli ettekavatsetud või tulenes maksja raskest hooletusest?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas maksja kaotab õiguse kõikide autoriseerimata tehingute tagasimaksmisele või ainult nende tagasimaksmisele, mida oleks saanud vältida, kui teatamine ei oleks hilinenud?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

28 Kõigepealt tuleb märkida, et põhikohtuasjas käsitletud väljamaksed tehti kaardiga, mille kohta põhikohtuasja hageja väidab, et see ei olnud temani jõudnud.

29 Selles kontekstis tuleb esiteks meenutada, et vastavalt direktiivi 2007/64 artikli 4 punktis 5 esitatud määratlusele on raha väljavõtmine „maksetehing“ selle sätte tähenduses. Lisaks on artikli 4 punkti 23 kohaselt mõiste „makseviis“ makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahel kokku lepitud isikustatud seade (seadmed) ja/või toimingute kogum, mida makseteenuse kasutaja kasutab, et algatada „maksekäsund“, mis on direktiivi artikli 4 punkti 16 kohaselt makseteenuse pakkujale maksja või saaja antud juhis „maksetehingu“ täitmiseks.

30 Põhikohtuasi puudutab seega rida väidetavalt autoriseerimata maksetehinguid, mis on tehtud pärast makseviisi kasutamist. Kuna aga eelotsusetaotluses ei ole selle kohta midagi märgitud, ei ole võimalik kindlaks teha, kas tuleks järeldada, et see makseviis kaotati, varastati, seda väärkasutati või kasutati autoriseerimata viisil, mistõttu tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks kaaluda kõiki neid võimalusi.

31 Teiseks on direktiivi 2007/64 artikli 57 lõikest 2 sätestatud, et makseteenuse pakkuja kannab riski seoses maksjale makseviisi saatmisega või makseviisi mis tahes isikustatud turvaelemendi saatmisega. Põhikohtuasja aluseks olevaid asjaolusid silmas pidades peab seega eelotsusetaotluse esitanud kohus eelnevalt kontrollima, et kui kõnealune makseteenuse pakkuja saatis makseviisi, mida kasutati põhikohtuasjas käsitletud väljamakseteks, ei esinenud ühtegi sellist riski, mille tagajärjed peaks kandma see teenusepakkuja.

Esimene küsimus

32 Eelotsusetaotlusest nähtub, et esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus saada täpsustusi makseteenuse kasutaja kohustuse kohta teatada autoriseerimata maksetehingutest. See teavitamiskohustus on aga konkreetselt ette nähtud direktiivi 2007/64 artiklis 58.

33 Seega tuleb esimest küsimust mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas direktiivi 2007/64 artiklit 58 tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse kasutajalt võetakse õigus nõuda tehingu vigade kõrvaldamist, kui ta ei ole oma makseteenuse pakkujale teatanud liigse viivituseta, et ta sai teadlikuks autoriseerimata maksetehingust, kuigi ta teatas sellest teenusepakkujale 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

34 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb liidu õigusnormi tõlgendamisel arvesse võtta mitte üksnes normi sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa õigusnorm on (vt 17. novembri 1983. aasta kohtuotsus Merck, 292/82, EU:C:1983:335, punkt 12, ja 6. märtsi 2025. aasta kohtuotsus Cymdek, C-20/24, EU:C:2025:139, punkt 38).

35 Esimesena tuleb selle sätte sõnastuse kohta, mille tõlgendust on taotletud, meelde tuletada, et direktiivi 2007/64 artiklis 58 on sätestatud, et makseteenuse kasutajal on õigus nõuda makseteenuse pakkujalt vigade kõrvaldamist üksnes juhul, kui ta pärast nõude esitamise aluseks olevast autoriseerimata või vääralt täidetud maksetehingust teadlikuks saamist teatab sellest oma makseteenuse pakkujale liigse viivituseta ning hiljemalt 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui makseteenuse pakkuja ei esitanud teavet selle maksetehingu kohta või ei teinud seda teavet kättesaadavaks kooskõlas III jaotisega. III jaotis käsitleb tingimuste läbipaistvust ja nõudeid makseteenustega seotud teabe kohta.

36 Seega tuleb direktiivi artikli 58 tõlgendamist jätkata eelduse alusel, et makseteenuse pakkuja on täitnud selle direktiivi III jaotisest tulenevad teabe edastamise kohustused.

37 Selle kohta tuleb tõdeda, et selle sätte sõnastus näeb ette makseteenuse kasutaja kohustuse teatada oma makseteenuse pakkujale, et ta on saanud teadlikuks muu hulgas autoriseerimata maksetehingust, „liigse viivituseta“ „ning hiljemalt“ 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva. Seega ilmneb, et selle sõnastuse kohaselt sõltub makseteenuse kasutaja õigus nõuda autoriseerimata maksetehingu vigade kõrvaldamist sellest, kas eelnevalt on täidetud kaks ajalist tingimust.

38 On tõsi, et direktiivi 2007/64 artikli 58 kõik keeleversioonid ei kasuta sidesõna „ning“. Siiski näitavad kõik need keeleversioonid, et makseteenuse kasutaja kohustus teatada autoriseerimata maksetehingust oma makseteenuse pakkujale „liigse viivituseta“ tekib alates hetkest, mil kasutaja sai tehingust teadlikuks. Seevastu 13 kuu pikkune tähtaeg hakkab kulgema alates debiteerimise kuupäevast. See näitab pigem, et tegemist on kahe erineva ajalise tingimusega.

39 Lisaks, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 44, 47 ja 48 sisuliselt märkis, on kohustus teatada „liigse viivituseta“ subjektiivne, kuna see tähendab, et makseteenuse kasutaja tegutseb võimalikult kiiresti, võttes arvesse tema olukorda, alates hetkest, mil ta autoriseerimata maksetehingust teadlikuks sai. Seega erineb see kohustus kohustusest teatada „13 kuu jooksul“, mis on objektiivset laadi, kuna see kohustus hakkab kehtima pärast nõude aluseks oleva tehingu debiteerimise kuupäeva.

40 Direktiivi 2007/64 artikli 58 sõnastusest nähtub seega, et põhimõtteliselt on makseteenuse kasutaja kohustatud tehingu vigade kõrvaldamiseks teatama oma makseteenuse pakkujale liigse viivituseta, et ta on saanud teadlikuks autoriseerimata maksetehingust, ja esitama selle teate hiljemalt 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

41 Seda grammatilist tõlgendust kinnitab teisena artikli 58 kontekst. Selle kohta on ühest küljest direktiivi 2007/64 põhjenduses 31 viidatud sellele, et makseteenuse kasutaja peaks teatama makseteenuse pakkujale „nii kiiresti kui võimalik“ väidetavalt autoriseerimata maksetehingu vaidlustamisest. Viide sellele kohustusele teatada „nii kiiresti kui võimalik“ – kuna see erineb kindlaksmääratud tähtaja jooksul teatamise kohustusest, mida pealegi ei ole direktiivi 2007/64 põhjendustes mainitud – kinnitab, et nimetatud artiklis 58 ette nähtud kohustus teatada „liigse viivituseta“ on iseseisev. Seega erineb see kohustusest teatada 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

42 Teisest küljest teatab direktiivi 2007/64 artikli 56 lõike 1 punkti b kohaselt makseteenuse kasutaja, kellel on õigus makseviisi kasutada, makseteenuse pakkujale või pakkuja määratud üksusele liigse viivituseta, kui ta on saanud teadlikuks makseviisi kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või selle autoriseerimata kasutamisest.

43 On tõsi, et tähtaeg, mille jooksul see teatamiskohustus tuleb täita, erineb selle direktiivi artiklis 58 ette nähtud kohustusest teatada „liigse viivituseta“ autoriseerimata maksetehingust. Nimelt hakkab see tähtaeg kulgema alates mitte üksnes makseviisi mis tahes autoriseerimata kasutamisest, vaid olenevalt olukorrast makseviisi kadumisest, varastamisest või väärkasutamisest teadlikuks saamisest. Nendest sündmustest teadlikuks saamine võib aga toimuda juba enne, kui seda makseviisi kasutatakse autoriseerimata maksetehingu tegemiseks. Lisaks erinevad need kaks kohustust ka selle poolest, et on võimalik, et kõnealuse instrumendi kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest ei tule teatada mitte makseteenuse pakkujale, vaid tema määratud üksusele.

44 Nagu põhikohtuasja asjaolud näitavad, on siiski võimalik, et direktiivi artikli 56 lõike 1 punktis b ette nähtud teatamiskohustus ja artiklis 58 ette nähtud teatamiskohustus tekivad samal ajal. Sellisel juhul oleks aga vastuoluline asuda seisukohale, et ainuüksi sellest, et järgitakse 13 kuu pikkust tähtaega pärast debiteerimise kuupäeva, piisab järeldamaks, et kõnealusest maksetehingust teatati vastavalt direktiivi 2007/64 artikli 58 nõuetele, samas kui artikli 56 lõike 1 punktis b on põhimõtteliselt ette nähtud kiirem teatamine.

45 Niisugust grammatilist tõlgendust kinnitavad kolmandana ka direktiiviga 2007/64 taotletavad eesmärgid.

46 Sellega seoses tuleb ühest küljest märkida, et vastavalt direktiivi põhjendusele 31, mis selgitab direktiivi artikli 58 ulatust, on makseteenuse kasutaja kohustuse – teatada makseteenuse pakkujale „nii kiiresti kui võimalik“ kõikidest väidetavalt autoriseerimata maksetehingutega seotud vaidlustamistest – eesmärk vähendada autoriseerimata maksetehingutega seotud riske ja tagajärgi.

47 Sellest põhjendusest nähtub seega, et artiklis 58 ette nähtud kohustusel teatada „liigse viivituseta“ on ennetav eesmärk. Kui aga igal juhul oleks piisav järgida ainuüksi debiteerimise kuupäevast kulgema hakkavat 13 kuu pikkust tähtaega, et asuda seisukohale, et makseteenuse kasutaja on täitnud talle artiklist 58 tuleneva teatamiskohustuse, kahjustaks see nimetatud ennetavat eesmärki.

48 Teisest küljest tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et 13 kuu pikkune tähtaeg on maksimaalne tähtaeg, mille möödumisel ei ole makseteenuse kasutajal enam võimalik tugineda makseteenuse pakkuja vastutusele asjaomase tehingu eest, isegi muu vastutuse korra alusel kui see, mis on ette nähtud direktiivi 2007/64 artiklis 58 ja artikli 60 lõikes 1. Selle tähtaja eesmärk on seega tagada õiguskindlus nii makseteenuse kasutajatele kui ka makseteenuse pakkujatele (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, punktid 48–52).

49 Asjaolu, et see eesmärk erineb sellest, mida taotletakse kohustusega teatada „liigse viivituseta“, kinnitab aga, et direktiivi 2007/64 artikkel 58 sisaldab kahte ajalist tingimust, mis on põhimõtteliselt erinevad. Lisaks, kui asuda seisukohale, et makseteenuse kasutajal on õigus nõuda sellise autoriseerimata maksetehingu parandamist, millest ta oli teadlik, kuid millest ta teatas oma makseteenuse pakkujale viivitusega, kahjustaks see õiguskindlust ning makseteenuse kasutaja ja tema makseteenuse pakkuja huvide tasakaalustamist liidu seadusandja poolt, kui viimane võttis vastu direktiivi 2007/64.

50 Nimelt on direktiivi artikli 60 lõikes 1 sätestatud, et – ilma et see piiraks viidatud artikli 58 kohaldamist – tagavad liikmesriigid, et makseteenuse pakkuja maksab autoriseerimata maksetehingu puhul maksjale viivitamata tagasi autoriseerimata maksetehingu summa, ning kui see on kohaldatav, taastab debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui autoriseerimata maksetehing ei oleks toimunud. Kui makseteenuse kasutaja võiks viivitada artikli 58 alusel vaidlustamisega kuni 13 kuud pärast tehingu debiteerimise kuupäeva, ja seda isegi siis, kui kasutaja on kõnealuse tehingu tuvastanud tükk aega varem, pikeneks õiguskindlusetuse periood ilma objektiivse põhjenduseta asjaomase makseteenuse pakkuja kahjuks, kahjustades nii õiguskindlust ja huvide kaalumist.

51 Eeltoodust tuleneb, et selle direktiivi artiklis 58 ette nähtud teatamiskohustus loetakse täidetuks üksnes siis, kui on täidetud kaks tingimust: esiteks teatab makseteenuse kasutaja makseteenuse pakkujale liigse viivituseta sellest, et ta on saanud teadlikuks autoriseerimata maksetehingust, ja teiseks tuleb teade esitada hiljemalt 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

52 Samas tuleb veel meenutada, et direktiivi 2007/64 IV jaotise 2. peatükis kehtestatud vastutuse korra ülesehituses on makseteenuse kasutaja kohustus teatada kõigist autoriseerimata tehingutest see tingimus, et nimetatud korda saaks kohaldada selle kasutaja huvides (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, punktid 38 ja 39).

53 Seega, nagu on märgitud selle direktiivi põhjenduses 31, viidates eelkõige „väidetavalt“ autoriseerimata maksetehingutest teatamisele, on see teatamiskohustus eeltingimus selleks, et makseteenuse pakkujale teatataks asjaolust, et makseteenuse kasutaja on saanud teadlikuks tehingust, mida ta peab autoriseerimata maksetehinguks, kusjuures taotletud tegelikku vigade kõrvaldamist reguleerivad selle direktiivi muud sätted.

54 Eelkõige sõltub tegelik vigade kõrvaldamine ühelt poolt tingimusest, et autoriseerimise puudumine peab olema tõendatud, kuna direktiivi 2007/64 artikkel 59 sisaldab sellega seoses teatavaid täpsustusi maksetehingute autentimise ja täitmise tõendamise kohta. Teiselt poolt kehtivad selle suhtes makseteenuse pakkuja ja maksja vastutuse jaotamise eeskirjad autoriseerimata maksetehingute puhul, mis on sätestatud eelkõige direktiivi artiklites 60 ja 61 ning mille eesmärk on reguleerida kahju jaotamist autoriseerimata maksetehingute puhul, nagu nähtub direktiivi põhjendusest 35. Sellega seoses tuleb veel täpsustada, et nagu nähtub direktiivi artikli 4 punktidest 7 ja 10, on mõiste „maksja“ hõlmatud mõistega „makseteenuse kasutaja“ ja see hõlmab eelkõige füüsilist isikut, kes teeb maksekäsundi. Lisaks käsitlevad sama direktiivi artiklid 62 ja 63 vastavalt saaja poolt või kaudu algatatud maksetehingute tagasimakset ja sellise tagasimakse taotlusi.

55 Lisaks on direktiivi 2007/64 artikli 51 lõikes 1 sätestatud, et kui makseteenuse kasutaja ei ole tarbija, võivad osapooled ühelt poolt kokku leppida, et eelkõige direktiivi artikleid 59, 61, 62 ja 63 ei kohaldata täielikult või osaliselt, ja teiselt poolt leppida kokku aja, mis erineb direktiivi artiklis 58 sätestatust.

56 Kõiki eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2007/64 artiklit 58 tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse kasutajalt võetakse põhimõtteliselt õigus nõuda tehingu vigade kõrvaldamist, kui ta ei ole oma makseteenuse pakkujale teatanud liigse viivituseta, et ta sai teadlikuks autoriseerimata maksetehingust, kuigi ta teatas sellest teenusepakkujale 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

Teine küsimus

57 Sissejuhatuseks tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 ette nähtud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Nimelt on Euroopa Kohtu ülesanne tõlgendada kõiki liidu õiguse sätteid, mida liikmesriigi kohtud vajavad oma kohtuasjade lahendamiseks, isegi kui need kohtud ei ole selliseid sätteid Euroopa Kohtule esitatud küsimustes otseselt nimetanud (vt 18. märtsi 1993. aasta kohtuotsus Viessmann, C-280/91, EU:C:1993:103, punkt 17; 28. novembri 2000. aasta kohtuotsus Roquette Frères, C-88/99, EU:C:2000:652, punkt 18, ja 8. mai 2025. aasta kohtuotsus HUK-COBURG Haftpflicht-Unterstützungs-Kasse, C-697/23, EU:C:2025:338, punkt 22).

58 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus saada täpsustusi võimalike asjaolude kohta, mis võimaldavad asuda seisukohale, et autoriseerimata maksetehingust teatamisega hilinemine jätab maksja ilma tema õigusest tagasimaksele, kui see tehing on tehtud makseviisi kadumise, varastamise, väärkasutamise või autoriseerimata kasutamise järel.

59 Sellega seoses ei ole aga asjakohased mitte ainult direktiivi 2007/64 artikli 58 sätted, mis käsitlevad eelkõige autoriseerimata maksetehingutest teatamist, vaid ka selle direktiivi artikli 60 lõige 1 ja artikli 61 lõige 2, mis käsitlevad vastavalt makseteenuse pakkuja ja maksja vastutust autoriseerimata maksetehingu korral, ning direktiivi artikkel 56, millele artikli 61 lõige 2 viitab, ja täpsemalt artikli 56 lõike 1 punkti b sätted, mis käsitlevad just käesoleva kohtuotsuse eelmise punkti lõpus nimetatud faktilisi asjaolusid.

60 Neil asjaoludel ja võttes arvesse esimesele küsimusele antud vastust, tuleb mõista, et teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2007/64 artiklit 58, artikli 60 lõiget 1 ja artikli 61 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b tuleb tõlgendada nii, et kui tegemist on autoriseerimata maksetehinguga, mis tehti pärast makseviisi kaotamist, varastamist või väärkasutamist või sellise makseviisi mis tahes autoriseerimata kasutamist, ja kui maksja on tehingust makseteenuse pakkujale teatanud 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva, jääb see maksja ilma õigusest nõuda maksetehingu tegelikku vigade kõrvaldamist üksnes juhul, kui ta viivitas oma makseteenuse pakkujale sellest teatamisega ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel.

61 Mis puudutab sellega seoses esimesena nende sätete sõnastust, siis tuleb meenutada, et direktiivi 2007/64 artikli 60 lõikes 1 asuvast viitest direktiivi artiklile 58 ja põhjendusest 31 tuleneb, et direktiivi IV jaotise 2. peatükis sätestatud autoriseerimata maksetehingutest tuleneva vastutuse korra kohaldamiseks peab makseteenuse kasutaja teatama makseteenuse pakkujale kõikidest autoriseerimata maksetehingutest kooskõlas artikliga 58 (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, punktid 34, 35, 38 ja 39), mis sisaldab kahte ajalist tingimust, nagu nähtub esimesele küsimusele antud vastusest.

62 Selle autoriseerimata maksetehingutest tuleneva vastutuse korra raames kehtestatakse direktiivi 2007/64 artiklis 59 makseteenuse kasutaja suhtes soodne tõendamiskoormise mehhanism. Sisuliselt lasub tõendamiskoormis makseteenuse pakkujal, kes peab tõendama, et tehing oli autenditud, korrektselt dokumenteeritud ning kontodel kajastatud. Praktikas toob artiklis 59 sätestatud tõendamiskord – kui nimetatud direktiivi artiklis 58 ette nähtud teatamine oli toimunud selles sättes ette nähtud tähtaja jooksul – kaasa selle, et makseteenuse pakkujale pannakse viivitamatu tagasimaksmise kohustus vastavalt sama direktiivi artikli 60 lõikele 1 (2. septembri 2021. aasta kohtuotsus CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, punkt 40).

63 Sellest kohustusest asjaomase tehingu summa viivitamatult tagasi maksta on siiski teatavad erandid, mis on sätestatud direktiivi 2007/64 artiklis 61. Täpsemalt on artikli 61 lõike 2 esimeses lauses ette nähtud, et maksja kannab kõik autoriseerimata tehingutega seotud kahjud, kui need on tekkinud tema pettuse teel tegutsemise või tema ettekavatsetud või raske hooletuse tõttu ühe või mitme artiklist 56 tuleneva kohustuse mittetäitmise tulemusel.

64 Nagu on juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 42, on maksjale artikli 56 alusel pandud kohustuste hulgas selle artikli lõike 1 punkti b järgne kohustus liigse viivituseta teatada makseteenuse pakkujale või tema määratud üksusele, kui ta on saanud teadlikuks makseviisi kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest.

65 Seega tuleneb direktiivi 2007/64 artikli 61 lõike 2 esimese lause sõnastusest koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b ja artikli 60 lõikega 1, et maksja on kohustatud katma autoriseerimata maksetehingutest tekkinud kahju, mis tuleneb tema makseviisi kasutamisest, üksnes siis, kui ta tegutseb pettuse teel või kui ta viivitab ettekavatsetult või raske hooletuse tõttu sellega, et teatada makseteenuse pakkujale või tema määratud üksusele makseviisi kaotamisest,

varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest. Ainult sellistel juhtudel on makseteenuse pakkuja vabastatud kohustusest maksta talle tagasi autoriseerimata maksetehingute summa.

66 Teisena kinnitab seda tõlgendust direktiivi 2007/64 artikli 56 lõike 1 punkti b, artikli 58, artikli 60 lõike 1 ja artikli 61 lõike 2 kontekst.

67 Ühest küljest, nagu on juba tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 44, võib juhtuda, et direktiivi 2007/64 artikli 56 lõike 1 punktis b ette nähtud teatamiskohustus ja artiklis 58 ette nähtud teatamiskohustus tekivad samal ajal. Järelikult, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 62, tuleb selleks, et tagada selle direktiivi ühetaoline tõlgendamine, artiklis 58 ette nähtud teatamiskohustuse järgimist artikli 56 lõike 1 punktis b nimetatud asjaoludel ja välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel, hinnata direktiivi artikli 61 lõikes 2 sätestatud kriteeriumide alusel.

68 Teisest küljest on vastavalt direktiivi 2007/64 artikli 57 lõike 1 punktile d makseviisi väljaandev makseteenuse pakkuja kohustatud takistama makseviisi mis tahes kasutamist pärast teatise esitamist direktiivi artikli 56 lõike 1 punkti b kohaselt. Lisaks on direktiivi artikli 61 lõikes 4 sätestatud, et maksja ei kanna mingeid finantstagajärgi, mis tulenevad kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisi kasutamisest pärast seda, kui ta on kooskõlas artikli 56 lõike 1 punktiga b teavitanud oma makseteenuse pakkujat, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel. Maksjal ei ole seega igal juhul huvi viivitada teatega, mille ta peab viimati nimetatud sätte alusel esitama, ega olenevalt olukorrast teatega, mille ta peab esitama direktiivi artikli 58 alusel, kui need kaks kohustust tekivad samal ajal.

69 Kolmandana tuleb teleoloogilisest seisukohast ühest küljest märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktis 65 esitatud tõlgendus säilitab direktiivi 2007/64 artikli 61 lõike 2 esimese lause soovitava toime. Selleks tuleb vältida olukorda, kus makseteenuse pakkuja saaks maksja vastu tugineda lihtsale viivitusele autoriseerimata maksetehingu tuvastamisest teatamisel, et vältida selle direktiivi artikli 60 lõikest 1 tulenevat tagasimaksmiskohustust, kui see tehing toimus pärast makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või autoriseerimata kasutamist ning maksja sai kaotamisest, varastamisest, väärkasutusest või autoriseerimata kasutamisest teada alles tehingust teadlikuks saamise hetkel. Nimelt, kui makseteenuse pakkujal oleks selline võimalus, kaotaks esimene lause oma soovitava toime, sest maksjalt võetaks õigus tagasimaksele isegi siis, kui talle tekkinud kahju ei tulenenud asjaolust, et ta jättis ettekavatsetult või raske hooletuse tõttu oma makseteenuse pakkujale või tema poolt määratud asutusele sellest teatamata vastavalt direktiivi 2007/64 artikli 56 lõike 1 punktile b.

70 Teisest küljest kinnitab seda tõlgendust direktiiviga 2007/64 taotletav eesmärk, mida on väljendatud selle direktiivi põhjenduses 32, mille kohaselt selleks, et makseteenuse kasutajal oleks stiimul teatada oma teenusepakkujale liigse viivituseta igast makseviisi vargusest või kaotamisest ning seega vähendada autoriseerimata maksetehingute riski, peaks kasutaja vastutama üksnes piiratud summa ulatuses, välja arvatud juhul, kui makseteenuse kasutaja on kasutanud pettust või tegemist on tõsise hooletusega. Nimelt väljendab see põhjendus liidu seadusandja tahet soodustada makseteenuse kasutaja suuremat kaitset, kui makseviis on varastatud või kaotatud. Seega ei kahjusta see tõlgendus tasakaalu maksja ja tema makseteenuse pakkuja huvide vahel, nagu seadusandja on neid tasakaalustanud.

71 Järelikult tuleneb direktiivi 2007/64 artiklist 58, artikli 60 lõikest 1 ja artikli 61 lõikest 2 koostoimes direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b, et kui tegemist on autoriseerimata maksetehinguga, mis ühelt poolt toimus pärast kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisi kasutamist või sellise makseviisi autoriseerimata kasutamist ja millest teiselt poolt teatas maksja oma makseteenuse pakkujale 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva, siis jääb maksja põhimõtteliselt ja välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel, ilma oma õigusest tehingu tagasimaksmisele üksnes juhul, kui ta viivitas autoriseerimata maksetehingust makseteenuse pakkujale teatamisega ettekavatsetult või raske hooletuse tõttu.

72 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on ainsana pädev faktilisi asjaolusid hindama, peab kindlaks tegema, kas see on nii iga põhikohtuasjas kõne all oleva raha väljavõtmise puhul, kuna artiklis 58 on sõnaselgelt viidatud üksikutest maksetehingutest teatamisele.

73 Võttes arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud asjaolusid, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktides 22–26, tuleb lisada, et ühest küljest on direktiivi 2007/64 artikli 59 lõikes 2 ette nähtud, et kui makseteenuse kasutaja väidab, et ta ei olnud täidetud maksetehingut autoriseerinud, siis ei piisa iseenesest tingimata makseviisi kasutamisest – nagu see oli makseteenuse pakkuja poolt registreeritud – selle tõendamiseks, et maksja autoriseeris maksetehingu või tegutses pettuse teel või ei täitnud ettekavatsetult või raske hooletuse tõttu ühte või mitut selle direktiivi artiklist 56 tulenevat kohustust. Teisest küljest on direktiivi põhjenduses 33 muu hulgas täpsustatud, et selleks, et hinnata makseteenuse kasutaja võimalikku hooletust, tuleb arvesse võtta kõiki asjaolusid ning et väidetava hooletuse tõendeid ja raskusastet tuleks hinnata vastavalt riigisisesele õigusele.

74 Direktiivi 2007/64 artikli 61 lõikes 2 sätestatud tingimuste hulgas on siiski maksja „raske hooletus“, see tähendab – nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 65 – hoolsuskohustuse selge rikkumine. Lisaks, nagu on tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 39, tuleb arvesse võtta maksja olukorda. Seega, välja arvatud juhul, kui viimane on tegutsenud pettuse teel ja ilma et see piiraks direktiivi 2007/64 artikli 51 lõike 1 võimalikku kohaldamist, ei saa talle ette heita, et ta ei teatanud oma makseteenuse pakkujale „liigse viivituseta“ sellest, et ta sai teadlikuks autoriseerimata maksetehingust pärast kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisi kasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist.

75 Lisaks on direktiivi 2007/64 artiklis 61 täpsustused kahju ulatuse kohta, mida maksja peab vajaduse korral tegelikult kandma, eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktis 71 nimetatud asjaoludel.

76 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2007/64 artiklit 58, artikli 60 lõiget 1 ja artikli 61 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b tuleb tõlgendada nii, et kui tegemist on autoriseerimata maksetehinguga, mis tehti pärast makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist, ja kui maksja on tehingust makseteenuse pakkujale teatanud 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva, jääb see maksja – välja arvatud juhul, kui ta on tegutsenud pettuse teel – ilma õigusest nõuda maksetehingu tegelikku vigade kõrvaldamist üksnes juhul, kui ta viivitas oma makseteenuse pakkujale sellest teatamisega ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel, mis kujutab endast hoolsuskohustuse selget rikkumist.

Kolmas küsimus

77 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab oma kolmanda küsimuse juhuks, kui esimesele küsimusele vastatakse nii, et maksjalt võetakse õigus nõuda tehingu vigade kõrvaldamist, kui ta viivitas oma makseteenuse pakkujale sellest teatamisega, et ta sai teadlikuks autoriseerimata maksetehingust, kuigi ta teatas sellest talle 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

78 Kuigi vastus esimesele küsimusele on sisuliselt jaatav, täpsustavad seda vastust – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 52–55 – siiski mitu asjaolu ja eelkõige, nagu nähtub teise küsimuse analüüsist, see, et kui maksja ei ole toime pannud pettust, siis kui autoriseerimata maksetehing toimub pärast tema makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist, saab järeldada, et maksja – kes on teatanud oma makseteenuse pakkujale autoriseerimata maksetehingust 13 kuu jooksul pärast selle debiteerimise kuupäeva – teatas oma makseteenuse pakkujale sellest tehingust teadasaamisest viivitusega üksnes juhul, kui viivitus oli ettekavatsetud või raske hooletuse tagajärg.

79 Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne hinnata ja kvalifitseerida talle esitatud faktilisi asjaolusid, arvestades eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktides 73 ja 74 esitatud täpsustusi.

80 Seega tuleb kolmas küsimus ümber sõnastada, et võtta arvesse esimesele ja teisele küsimusele antud vastust.

81 Seega tuleb asuda seisukohale, et kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2007/64 artiklit 58, artikli 60 lõiget 1 ja artikli 61 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b tuleb tõlgendada nii, et kui ühelt poolt on tegemist järjestikuste autoriseerimata maksetehingutega, mis toimuvad pärast sellise makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist, ning kui teiselt poolt on maksja küll järginud 13 kuu pikkust tähtaega pärast debiteerimise kuupäeva, kuid on osaliselt viivitanud nendest tehingutest oma makseteenuse pakkujale teatamisega kas ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel, siis ei ole maksjal õigust nende tehingutega seotud kogu kahju hüvitamisele.

82 Mis puudutab nende sätete sõnastust, siis tuleb meenutada, et direktiivi 2007/64 artikli 60 lõike 1 kohaselt lasub vastutus autoriseerimata maksetehingutest tekkinud kahju eest põhimõtteliselt makseteenuse pakkujal. Direktiivi artikli 61 lõike 2 kohaselt, mille sõnastust on juba meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 63, kannab siiski maksja „kõik“ autoriseerimata tehingutega seotud kahjud, kui need on „tekkinud“ eelkõige seetõttu, et ta ei täitnud ettekavatsetult või raske hooletuse tõttu direktiivi artikli 56 lõike 1 punktist b tulenevat teatamiskohustust, ning sellisel juhul ei kohaldata selle artikli lõikes 1 osutatud maksimaalset summat 150 eurot.

83 Artikli 61 lõike 2 sõnastus loob seega põhjusliku seose ühelt poolt maksja käitumise ja teiselt poolt tekkinud kahju vahel, mida ta ei saa lasta kõrvaldada.

84 Lisaks nähtub teisele eelotsuse küsimusele antud vastusest, et seda, kas direktiivi 2007/64 artikli 58 alusel toimunud teatamist tuleb sellistel asjaoludel, nagu on nimetatud artikli 61 lõikes 2 koostoimes artikli 56 lõike 1 punktiga b, pidada tegelikult hilinenuks, hinnatakse iga tehingu puhul eraldi.

85 Sellest tuleneb, et isegi kui esinevad korduvad autoriseerimata maksetehingud, mis kõik toimuvad pärast kõnealuse makseviisi sama kaotamist, varastamist või väärkasutamist, saab maksjalt võtta õiguse nõuda vigade kõrvaldamist ainult nende tehingute puhul, millest makseteenuse pakkujale teatamisega ta viivitas ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel.

86 Seda grammatilist tõlgendust ei kinnita mitte ainult asjaolu, et direktiivi 2007/64 artikli 61 lõige 2 on erand direktiivi artikli 60 lõikes 1 sätestatud põhimõttest ja et seda tuleb seega tõlgendada kitsalt, vaid ka käesoleva kohtuotsuse punktis 81 viidatud sätete kontekst.

87 Nimelt on artikli 61 lõikes 4 sätestatud, et maksja ei kanna mingeid finantstagajärgi, mis tulenevad kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisi kasutamisest pärast seda, kui ta on kooskõlas artikli 56 lõike 1 punktiga b teavitanud oma makseteenuse pakkujat, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel. Lisaks on artikli 61 lõikes 5 sätestatud, et kui makseteenuse pakkuja ei taga igal ajal asjakohaste vahendite olemasolu kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseviisist teatamiseks, nagu on nõutud artikli 57 lõike 1 punkti c alusel, ei ole maksja vastutav selle makseviisi kasutamisest tulenevate finantstagajärgede eest, välja arvatud juhul, kui maksja on tegutsenud pettuse teel. Mõlemad sätted kinnitavad, et maksjat ei saa pidada vastutavaks kahju eest, mida ta ei oleks saanud vältida.

88 Niisugust grammatilist tõlgendust kinnitavad ka direktiiviga 2007/64 taotletavad eesmärgid. Sellega seoses tuleb märkida, et nõue, et peab esinema põhjuslik seos maksja tegevuse ja talle tekkinud kahju vahel, mida ta ei saa oma makseteenuse pakkujalt tagasi nõuda, on kooskõlas makseteenuse kasutajate ja makseteenuse pakkujate vastavate huvide kaalumisega, nagu seda tegi liidu seadusandja selles direktiivis. Nimelt paneb see nõue makseteenuse kasutajale vastutuse, olles talle direktiivi põhjenduste 31 ja 32 alusel stiimuliks, et ta ei viivitaks alusetult oma makseteenuse pakkujale sellest teatamisega, et ta on saanud teadlikuks autoriseerimata maksetehingutest. Samuti on see makseteenuse pakkujale stiimuliks täita oma kohustusi, et kasutajal oleks võimalik selliseid tehinguid tuvastada.

89 See nõue võimaldab ka tagada nii direktiivi 2007/64 artikli 51 lõike 1 kui ka artikli 61 lõike 3 soovitava toime. Nimelt annab see ühest küljest osapooltele võimaluse, kui makseteenuse kasutaja pole tarbija, leppida kokku eelkõige selles, et direktiivi artiklit 61 ei kohaldata, või leppida kokku aja, mis erineb direktiivi artiklis 58 sätestatust, ning näha seega ette erinev vastutuse jagamine, mis olenevalt olukorrast kaitseb vähem sellist makseteenuse kasutajat, kes ei ole tarbija. Teisest küljest säilitab see direktiivi artikli 61 lõikega 3 liikmesriikidele antud võimaluse piirata artikli 61 lõigetes 1 ja 2 sätestatud maksja vastutust, kui maksja ei ole tegutsenud pettuse teel ega ole ettekavatsetult rikkunud sama direktiivi artiklist 56 tulenevaid kohustusi, eelkõige selleks, et säilitada olemasolevat tarbijakaitse taset ning suurendada usaldust elektrooniliste makseviiside ohutu kasutamise suhtes, nagu on märgitud direktiivi põhjenduses 34.

90 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2007/64 artiklit 58, artikli 60 lõiget 1 ja artikli 61 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b tuleb tõlgendada nii, et kui ühelt poolt on tegemist järjestikuste autoriseerimata maksetehingutega, mis toimuvad pärast makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist, ning kui teiselt poolt on maksja küll järginud 13 kuu pikkust tähtaega pärast debiteerimise kuupäeva, kuid on osaliselt viivitanud nendest tehingutest oma makseteenuse pakkujale teatamisega kas ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel, siis ei ole maksjal õigust üksnes sellise kahju hüvitamisele, mis tuleneb tehingutest, mille puhul ta viivitas oma makseteenuse pakkujale teatamisega ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel.

Kohtukulud

91 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiivi 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artiklit 58**

   tuleb tõlgendada nii, et

   makseteenuse kasutajalt võetakse põhimõtteliselt õigus nõuda tehingu vigade kõrvaldamist, kui ta ei ole oma makseteenuse pakkujale teatanud liigse viivituseta, et ta sai teadlikuks autoriseerimata maksetehingust, kuigi ta teatas sellest teenusepakkujale 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva.

2. **Direktiivi 2007/64 artiklit 58, artikli 60 lõiget 1 ja artikli 61 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b**

   tuleb tõlgendada nii, et

   kui tegemist on autoriseerimata maksetehinguga, mis tehti pärast makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist, ja kui maksja on tehingust makseteenuse pakkujale teatanud 13 kuu jooksul pärast debiteerimise kuupäeva, jääb see maksja – välja arvatud juhul, kui ta on tegutsenud pettuse teel – ilma õigusest nõuda maksetehingu tegelikku vigade kõrvaldamist üksnes juhul, kui ta viivitas oma makseteenuse pakkujale sellest teatamisega ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel, mis kujutab endast hoolsuskohustuse selget rikkumist.

3. **Direktiivi 2007/64 artiklit 58, artikli 60 lõiget 1 ja artikli 61 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikli 56 lõike 1 punktiga b**

   tuleb tõlgendada nii, et

   kui ühelt poolt on tegemist järjestikuste autoriseerimata maksetehingutega, mis toimuvad pärast makseviisi kaotamist, varastamist, väärkasutamist või mis tahes autoriseerimata kasutamist, ning kui teiselt poolt on maksja küll järginud 13 kuu pikkust tähtaega pärast debiteerimise kuupäeva, kuid on osaliselt viivitanud nendest tehingutest oma makseteenuse pakkujale teatamisega kas ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel, siis ei ole maksjal õigust üksnes sellise kahju hüvitamisele, mis tuleneb tehingutest, mille puhul ta viivitas oma makseteenuse pakkujale teatamisega ettekavatsetult või raske hooletuse tulemusel.

Allkirjad